

Kungsvägen i Lysing

- En väg med historia

För dej som i sommar reser. Lysings Vätterstig från Ödeshög mot Gränna kan det vara av intresse att veta om den väg som från Maltmossen till Uppgränna går mellan den nya motorvägen och Lysings Vätterstig. Den går i likhet med motorvägen uppe på höjden, men närmare sjön, varför

Här gick på sin tid landets högsta andliga överhuvud. Den heliga Birgitta på sin pilgrimsfärd mot söder, med sitt följe. Det gick sakta, steg för steg. Tänk på det när du sitter i den snabba bilen och rusar fram samma väg. Här färdades även Magnus Ladulås och denna väg kom Karl XIV Johan då han var på väg mot norr för att krönas till Sveriges konung.

Så kom diligenserna. Med dem började hastigheterna öka för de resande, och därmed inträffade även olyckor på de dåliga vägarna. Man fick anlita förfröstan på Gud och en portion skrock för att klara livhanken.

Ett särskilt kapitel utgör de spår av krig och strider som en så viktig väg fortfarande bär. Här var dackefolket i rörelse och i brev har Gustav Vasa angivit Ödeshög och Stora Åby socknar bland några av de mest opålitliga i landet vid denna tid. Folket var förgrymmade över hans tunga beskattning, där han gick särskilt hårt åt kyrkorna, men för detta fick de sota med livet. Det berättas bl a om ett tillfälle då hela 300 upproriska bönder slogs ihjäl av kungens knektar vid en by på Holaveden år 1543.

Tidigare hade bönderna på Holaveden slagit tillbaka en dansk här på väg till Mälardalen. Det var år 1452 och platsen för slaget bär namn efter händelsen än i dag. Den kallas Fäktahålan och ligger söder om Håkaberg.

I samma terräng utspelades strider även under Nordiska sjuårskrigen, således 1567.

Då var det den danske fältherren Daniel Rantzau som drog vägen fram, och lyckades ta sig ända till Skänninge via denna väg.

utsikten blir bättre över Vättern. Till detta kommer att du på denna väg kommer i nära kontakt med historiens vingslag, för här färdas du på Kungsvägen, eller som den nu kallas, Västra Holavägen.

I sina efterlämnade dagboksanteckningar kan man se att han hade stor respekt för Holaveden och ansåg det vara en stor bedrift att ta sig över denna svårforcerade terräng med så många naturliga skyddsvärn vid sidorna om vägen.

Den 9 november detta år hade han kommit till Uppgränna, allt medan svenskarna såg framryckningen på betryggande avstånd uppträda Grännaberget. Under natten delade svenskarna upp sig på tre styrkor, varav en lade sig i bakhåll vid Skansen, en vid Krokek och en vid Narbäck. De skulle angripa samtidigt vid middagstid den 10 november men när danskarna nådde fram till Skansen flydde de svenske. Vid Krokek blev svenskarna slagna på flykten också. Däremot fick danskarna det svårare vid Narbäck, eftersom Rantzau hade lite försvar för efter-

truppen då han ansåg att fienden borde finnas framför den egna hären.

Till detta kom att traktens bönder kom ner från skogarna, och angrep trossvagnarna. Dessa slogs sönder och vidare skar man hälsenorna av hästarna så att dessa blev obrukbara som dragare. Inman förstärkning hann skickas från de främre leden, hade därmed 800 hästar jemlästats och ungefär hälften av trossvagnarna — hela 436 — blev stående på Holaveden. Däremot lyckades danskarna få med sig samtliga kanoner.

Platsen för denna händelse heter än i dag Hästafållan, vilken ligger i samma terrängavsnitt som Fäktahålan.

Några synliga bevis från slaget finns inte ovan jord, men vid Narteryd, Skansen och Maltmossen kan man fortfarande se hinder o skyttevärn uppbyggda av sten.

LYSINGS VÄTTERSTIG

- Den nya Turistleden

I slutet av november 1972 avslutades en 120 år lång epok i en vägs historia. Då invigdes den nya motorvägen på Grännaberget, som sträcker sig fram till Sväm på östgötasidan av länsgränsen. Samtidigt lade sig friden över Gränna. Trafiken försvann som ett rollslag och lika lugn blev väg 918 i hela sin sträckning till Ödeshög. Med detta försvann också denna vägs betydelse som genanfartsled. Då den stod färdig 1852 ansåg den vara ett mästerverk och vägbyggarna noterade på olika sätt sin stolthet över att man lyckas övervinna naturhindren och den svåra terrängen. Mot slutet

ansågs den utgöra en farlig flaskhals för trafiken, som hade kommit att ställa andra krav på vägstandard under tiden sedan den var ny.

En av de svåraste platserna att forcera vid byggnationen var "Blå Port". Där finns en djup ravin och på platsen går vägbanan 33 meter över Vätterns yta. När man hade klarat bedriften högg man därför in en inskription i berget med följande lydelse: "under OSCAR den 1:e 6-7. Regeringsår Bygdes denna Vägbanan. Gud gav åt människan medlen och kraften att övervinna naturhindren". Då vägbanan breddades 1961 sprängde man bort denna del av berget och målade samma text på den nya bergväggen vid sidan av den breddade vägen.

Själva monumentet över vägbygget står i form av en sten strax norr om Vida Vätterns hotell, där man

Planerar Ni en

